

*Робоча програма
навчальної дисципліни*

**Глобальні
проблеми
сучасності**

K a r a z i n M e d i a T o p o s G r o u p 2 0 2 0

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Катедра медіакомунікацій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Робоча програма навчальної дисципліни

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 06 – «Журналістика»

спеціальність 061 – «Журналістика»

освітньо-професійна програма «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

вид дисципліни обов'язкова

факультет соціологічний

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

27 серпня 2020 року, протокол № 9

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Олег ПЕРЕПЕЛИЦЯ, доктор філософських наук,
професор катедри медіакомунікацій

Програму схвалено на засіданні катедри медіакомунікацій

Протокол від 26 серпня 2020 року № 9

Завідувачка катедри медіакомунікацій

Лідія СТАРОДУБЦЕВА

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол від 27 серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії соціологічного факультету

Юлія СОРОКА

Програму погоджено з гарантом (керівником проєктної групи) освітньо-професійної програми «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

Гарант освітньо-професійної програми

(керівник проєктної групи)

Лідія СТАРОДУБЦЕВА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Глобальні проблеми сучасності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки другого (магістерського) рівня спеціальності 061 – «Журналістика» освітньо-професійної програми «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: ознайомлення студентів із дослідженнями глобальних проблем сучасності, оцінка їхнього впливу на світові процеси, характеристика динаміки розвитку та визначення шляхів вирішення глобальних проблем сучасності.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: формування у студентів системного погляду на процеси, що відбуваються в сучасному світі; отримання студентами знань із сутності сучасних проблем людства; визначення тенденцій у динаміці глобальних проблем; оцінка впливу глобальних проблем у якості сучасних викликів людству, його життєдіяльності та подальшого розвитку; визначення причин виникнення глобальних та регіональних проблем людства; оцінка факторів антропогенного впливу; визначення можливих шляхів вирішення існуючих проблем; ознайомлення студентів із основними положеннями концепції сталого розвитку та міжнародними нормативно-правовими документами з охорони природного середовища планети.

1.3. Кількість кредитів: 4 кредити

1.4. Загальна кількість годин: 120 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
88 год.	112 год.
Індивідуальні завдання	
40 год. (за рахунок самостійної роботи)	

1.6. Заплановані результати навчання: знання сутності глобальних проблем людства, причин їх виникнення, наукових поглядів на шляхи подолання, концептуальних засад діяльності та участі України в подоланні сучасних проблем людства; вміння здійснювати аналітичний огляд актуальних проблем людства на сучасному етапі його розвитку, прогнозувати їх можливий розвиток та наслідки, визначати методи, за допомогою яких можливе дослідження глобальних проблем людства та прогнозування шляхів їх вирішення, визначати шляхи подолання глобальних проблем людства та давати їм оцінку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні набути такі програмні компетентності.

Загальні компетентності:

- ЗК 1 Використання передового вітчизняного та зарубіжного досвіду з метою виконання професійних завдань
- ЗК 2 Здатність навчатися
- ЗК 3 Здатність адаптуватися до нових ситуацій і приймати рішення
- ЗК 4 Уміння працювати в команді
- ЗК 5 Здатність генерувати нові ідеї та ініціювати створення власних проєктів
- ЗК 6 Здатність до критики та самокритики
- ЗК 7 Здатність до управління
- ЗК 8 Креативність, здатність до системного мислення
- ЗК 9 Адаптивність, гнучкість і комунікабельність
- ЗК 10 Наполегливість у досягненні мети
- ЗК 11 Відповідальність за якість виконуваної роботи
- ЗК 12 Толерантність

Фахові компетентності:

- ФК 1 Володіння базовими знаннями в галузі сучасних інформаційних технологій, комунікативістики, концепцій інформаційного суспільства, основ аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики, теорій медіа та уміння їх використовувати в професійній діяльності
- ФК 2 Володіння базовими знаннями теоретико-методологічних підходів до системного аналізу медіа та проєктування комунікативних процесів у галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики, уміння їх використовувати в професійній діяльності
- ФК 4 Здатність до планування, організації та проведення інформаційно-комунікативних кампаній з використанням базових знань в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ФК 5 Використання інструментальних знань щодо управління інформаційними процесами в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ФК 10 Володіння технологіями цифрової безпеки, навичками роботи журналіста в екстремальних умовах; вміння критично мислити, застосовувати технології фактчекінгу та знання механізмів протидії технологіям медіаманіпуляцій в умовах інформаційних війн

Здобувачі освітньо-професійної програми повинні демонструвати такі програмні результати навчання.

- ПРН 1 Опанування знаннями з основ журналістики, комунікативістики, концепцій інформаційного суспільства, теорій медіа, що сприяють розвитку загальної культури й формують уміння їх використовувати в професійній діяльності у медіасфері
- ПРН 2 Опанування базовими знаннями в галузі сучасних інформаційних технологій, володіння навичками використання програмних засобів і роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати сайти, блоги та гіпертекстові проєкти, і використовувати інтернет-ресурси для медіадосліджень

- ПРН 7 Формування здатності до навчання
- ПРН 8 Формування вміння генерувати нові ідеї та ініціювати створення власних проєктів у медіасфері
- ПРН 9 Опанування знаннями фундаментальних наук, що сприяють розвитку загальної культури й формують розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній діяльності
- ПРН 10 Формування здатності до критики та самокритики
- ПРН 11 Розвиток креативності, здатності до системного мислення
- ПРН 12 Формування адаптивності та комунікабельності
- ПРН 13 Формування наполегливості у досягненні мети
- ПРН 14 Формування відповідальності за якість виконуваної роботи
- ПРН 15 Формування толерантності

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Глобальні проблеми сучасності: теоретико-концептуальний інструментарій аналізу

Тема 1. Сучасний світ і процеси глобалізації

Модерн, постмодерн, капіталізм, глобалізм, глобальність, глобалізація. Визначення понять. Предмет, структура та завдання курсу. Неоднозначність процесу цивілізації і глобальної економіки. Глобальна культура та її наслідки. Ризики глобалізації. Суспільство ризику. (Пост)апокаліптичне мислення. Антиглобалізм.

Тема 2. Загальна характеристика глобальних проблем

Критерії визначення глобальних проблем. Класифікація глобальних проблем. Динаміка глобальних проблем. Історія та історіографія рефлексії глобальних проблем. Римський клуб. «Межі зростання». «За межами зростання». Наслідки цивілізаційного процесу і прогнози.

Тема 3. Демографічний зріст і проблеми перенаселення

Демографічні процеси сучасності. Демографічний вибух і нульовий приріст. Великий демографічний зсув. Старіння населення. Світові міграційні процеси. Урбанізація. Геополітичні проблеми. «Золотий мільярд».

Тема 4. Економіка глобальних проблем

Глобальна економіка та її ризики. Глобалізація економіки і мультинаціональне виробництво. Економічний зріст і прогрес. Соціально-економічна нерівність і перспективи її подолання. Проблеми зростання продовольства і суспільство споживання. Світова продовольча криза.

Розділ 2. Шляхи вирішення та регулювання сучасних глобальних проблем

Тема 1. Екологічні і енергетичні проблеми

Вичерпність ресурсів. Освоєння космосу і океану. Енергетична безпека. Парниковий ефект. Озонові діри. Акультурні ландшафти. Проблема утилізації. Екологічне мислення. Зелені.

Тема 2. Проблеми здоров'я і людської тілесності

Біополітика. Культ життя і здоров'я. Епідемії. СНІД. Алкоголізм і наркоманія. Гуманітарні проблеми. Трансформація людської тілесності. Трансгуманізм. Сексуальність, насилля та Інтернет. Соціальні мережі та кібербезпека.

Тема 3. Тероризм і глобальна війна

Характеристики сучасних міжнародних конфліктів. Локальні і глобальні конфлікти. Криза національної держави і міжетнічні, міжконфесійні конфлікти. Ядерне озброєння. Проблеми роззброєння. Тероризм, його сутність, історичний розвиток. Феномен сучасного тероризму. Теоретичне осмислення проблеми тероризму. Ознаки тероризму. Класифікації тероризму. Терор і тероризм. Тероризм і фундаменталізм. Міжнародний тероризм. Антитерористична політика держави. Пацифізм.

Тема 4. Міжнародне регулювання глобальних проблем

Міжнародне співробітництво. Міжнародне право. Міжнародні організації. Монреальський протокол. Кіотський протокол. Проблема управління інформацією в сучасному суспільстві. Проблема кібербезпеки в сучасному світі.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п с	лаб	інд	с. р.		л	п с	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Глобальні проблеми сучасності: теоретико-концептуальний інструментарій аналізу												
Разом за розділом 1	60	8	8	–	–	44	60	2	2	–	–	56
Розділ 2. Шляхи вирішення та регулювання сучасних глобальних проблем												
Разом за розділом 2	60	8	8	–	–	44	60	2	2	–	–	56
Усього годин	120	16	16	0	0	88	120	4	4	0	0	112

4. Теми семінарських і практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма навчання)	Кількість годин (заочна форма навчання)
	Розділ 1. Глобальні проблеми сучасності: теоретико-концептуальний інструментарій аналізу	8	2
1	Сучасний світ і процеси глобалізації. Ризики глобалізації	4	2
2	Динаміка глобальних проблем. «Межі зростання»	4	–
	Розділ 2. Шляхи вирішення та регулювання сучасних глобальних проблем	8	2
1	Проблеми здоров'я і людської тілесності	4	–
2	Інформаційне суспільство, мас-медіа і глобальні проблеми	4	2
	Разом	16	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна форма навчання)	Кількість годин (заочна форма навчання)
1	Підготовка до семінарських занять, опрацювання літератури	20	28
2	Збір матеріалів і створення блогу з тематики глобальних проблем сучасності	20	28
3	Підготовка презентації власного блогу	4	8
4	Підготовка авторського письмового курсового проєкту за обраною тематикою в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики	40	40
5	Підготовка до заліку	4	8
	Разом	88	112

6. Індивідуальні завдання

За курсом «Глобальні проблеми сучасності» передбачаються підготовка та публічний усний захист письмового курсового проєкту.

7. Методи контролю

Поточний контроль: усні опитування на заняттях за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем; мікроконтрольні роботи, що проводяться на початку заняття; оцінювання ступеня активності студентів та якості їхніх відповідей на заняттях; тестові завдання.

Контроль виконання самостійних робіт: перевірка виконання творчих завдань (усна доповідь, есе, індивідуальні та колективні мультимедійні презентації).

Контрольна робота з розділу 2 «Шляхи вирішення та регулювання сучасних глобальних проблем».

Контроль виконання розробки та презентації власного блогу з тематики глобальних проблем сучасності.

Контроль виконання індивідуального завдання з написання і публічного захисту письмового курсового проєкту.

Підсумковий контроль (залік): перевірка рівня засвоєння студентами теоретичного та практичного навчального матеріалу в цілому; вміння студента використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Курсовий проєкт, передбачений навчальним планом	Разом		
Теми 1-4	Теми 1-4	5	40	60	40	100
10	5					

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / пер. з нім. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 109 с.
2. Бек У. Что такое глобализация? / пер. з нім. Москва : Прогресс-Традиция, 2001. 304 с.
3. Бэйлз К. Одноразовые люди. Новое рабство в глобальной экономике / пер. с англ. Л. Косовой. Москва : Новый хронограф, 2006. 304 с.
4. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / пер с англ. П. М. Кудюкина под общ. ред. Б. Ю. Кагарлицкого. Санкт-Петербург : Университетская книга, 2001. 416 с.
5. Глобалистика = Global Studies : энциклопедия / под ред. И. И. Мазура, А. Н. Чумакова. Москва : Диалог; Радуга, 2003. 1328 с.
6. Медоуз Д., Рандерс Й., Медоуз Д. Пределы роста. 30 лет спустя : учебное пособие для ВУЗов / пер. с англ. Е. С. Оганесян. Москва : Академкнига, 2007. 342 с.
7. Основи демографії : навч.-метод. посібник / укл. І. І. Шеремет. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 56 с.
8. Стурман В. И. Глобальные и региональные экономические проблемы. Ижевск : Изд-во УдГУ, 2006. 421 с.
9. Турчин А. В., Батин М. А. Футурология. XXI век : Бессмертие или глобальная катастрофа. Москва : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2013. 266 с.
10. Хелд Д. Исторические формы политической глобализации : трансформация политического сообщества / пер. с англ. // Глобальные трансформации : Политика, экономика, культура. Москва : Праксис, 2004. С. 95–97.
11. Хомски Н. Новый военный гуманизм : уроки Косова / пер. с англ. Л. Е. Переяславцева. М. : Праксис, 2002. 320 с.
12. Cocks D. Global Overshoot : Contemplating the World's Converging Problems. London : Springer, 2013. 401 p.
13. Global Social Problems / ed. by Vic George, Robert M. Page. Cambridge, UK : Polity, 2004. 224 p.
14. Sernau S. R. Global Problems : The Search for Equity, Peace, and Sustainability. 3rd ed. London : Pearson, 2012. 408 p.
15. Thompson S. J. P. Discovery of the Century : That Alone Can End Global Problems and Save Humanity. Chennai : Notion Press, 2016. 122 p.

Допоміжна література

1. Абрамс М. Г. Апокалипсис : тема и вариации / пер. с англ. // Новое литературное обозрение. 2000, № 46. С. 5–31.
2. Антипенко В. Ф. Борьба с современным терроризмом : международно-правовые подходы. Киев : ЮНОНА-М, 2002. 723 с.
3. Афонин Э. А., Бандурка А. М., Мартінов А. Ю. Великая коэволюция. Глобальные проблемы современности : историко-социологический анализ. 2-е изд., перераб. и доп. Киев : Парламент. изд-во, 2003. 382 с.
4. Бабурин С. Н. Глобализация в перспективе устойчивого развития. Москва : Магистр ; ИНФРА-М, 2011. 494 с.
5. Белл Д. Возобновление истории в новом столетии (Предисловие к новому изданию книги «Конец идеологии») / пер. с англ. // Вопросы философии. 2002, № 5. С. 13–25.
6. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла / пер. с фр. Москва : Добросвет, 2000. 260 с.
7. Вебер А. Избранное : Кризис европейской культуры / пер. с нем. Санкт-Петербург : Университетская книга, 1998. 565 с.
8. Возняк Т. С. Цивілізація очікування // Возняк Т. С. Тексти та переклади. Харків : Фоліо, 1998. С. 231–248.
9. Глобальні модерності / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона ; пер. з англ. Т. Цимбала. Київ : Ніка-Центр, 2012. 400 с.
10. Гуссерль Э. Кризис европейского человечества и философия // Гуссерль Э. Логические исследования. Картезианские размышления. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. Кризис европейского человечества и философия. Философия как строгая наука ; пер. с нем. Минск : Харвест ; Москва : АСТ, 2000. С. 625–666.
11. Зарубежное законодательство в борьбе с терроризмом / отв. ред. И. С. Власов. Москва : Городец-издат, 2002. 144 с.
12. Кант И. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане / Кант И. Сочинения : в 6-ти т. ; пер. с нем. Москва : Мысль, 1966. Т. 6. С. 5–23.
13. Капустин Б. Г. Современность как предмет политической теории. Москва : РОССПЭН, 1998. 308 с.
14. Кастельс М. Информационная эра : экономика, общество и культура / пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. Москва : ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
15. Кормич Б. А. Інформаційна безпека : організаційно-правові основи : навч. посібник. Київ : Кондор, 2004. 384 с.
16. Коукер К. Сумерки Запада / пер. с англ. Москва : Московская школа политических исследований, 2000. 272 с.
17. Культура времен апокалипсиса / под ред. А. Парфрея ; пер. с англ. А. Ведюшкина и др. Екатеринбург : Ультра. Культура, 2005. 600 с.
18. Мережі та мережні війни : Майбутнє терору, злочинності та бойових дій / за ред. Дж. Арквілли, Д. Ронфельдта ; пер. з англ. А. Іщенко. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 350 с.
19. Міжнародне публічне право : підручник / за ред. В. М. Репецького. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2012. 437 с.

20. Тихонов В. А., Райх В. В. Информационная безопасность : концептуальные, правовые, организационные и технические аспекты : учебное пособие для вузов по специальностям в области информационной безопасности. Москва : Гелиос АРВ, 2006. 528 с.

21. Терроризм в современном мире / под ред. Ю. М. Антоняна. Москва : Наука, 2008. 359 с.

22. Яворська Г. М. Концептуальні засади боротьби з міжнародним тероризмом : специфіка «Європейського бачення» // Стратегічна панорама. 2004, № 3. С. 25–30.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Арутюнов В. Філософія глобальних проблем сучасності. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-text7139.html> (дата звернення: 25.08.2020).

2. Глобальный экономический кризис : системные сбои и многосторонние способы преодоления. URL : www.unctad.org/gds/2009/1 (дата звернення: 25.08.2020).

3. Культурологія. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-text-65.html> (дата звернення: 25.08.2020).

4. Молчанова Е. Ю. Формування нового міжнародного економічного порядку. URL : <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/2406/1/Molchanova.pdf> (дата звернення: 25.08.2020).

5. Слотердаjk П. После истории. URL : <http://www.nsys.by:8101/klinamen/fila22.html> (дата звернення: 25.08.2020).

6. Слотердаjk П. Правила для человеческого зоопарка. Ответ на письмо Хайдеггера о гуманизме. URL : <http://nsys.by:8101/klinamen/fila19.html> (дата звернення: 25.08.2020).

7. Сохацька О. Новий порядок на світовому фінансовому ринку: післякризові проекти і реалії. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/jee/ua/2010_1/jee-1-ua/06S_ua.pdf (дата звернення: 25.08.2020).

8. Стокгольмський міжнародний інститут проблем миру. URL : <http://www.sipri.org/> (дата звернення: 25.08.2020).

9. Тейбі М. Великий американський пузыренадуватель. URL : <http://www.trust.ua/news/4308.html> (дата звернення: 25.08.2020).

10. Roberts Paul. Craig The Rich Have Stolen The Economy // Foreign Policy Journal 18.10.2009. URL : www.foreignpolicyjournal.com/2009/10/18/the-rich-have-stolen-the-economy (дата звернення: 25.08.2020).